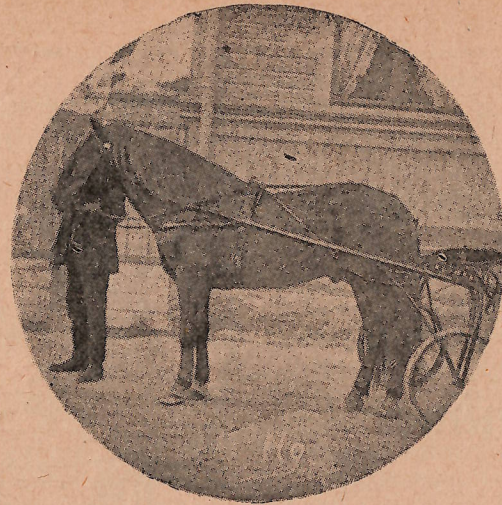

EINO

Piirteitä
raviurheilun

VAKAA

maamme
historiasta

Jo vuosikymmeniä ennen polkupyörää, moottoripyörää ja autoa, jotka nyt tarjoavat vauhdin hurmaa innostuneille katsojille, oli raviurheilu sellaisena tekijänä, että sen veroista kilpaurheiluna tuskin meillä Suomessa voitiin muuta mainita. Kuinka vanhaa kilpaurheilua se meillä on, ei varmuudella kai voitane sanoa, mutta jo Kalevalassakin siitä mainitaan Lemminkäisen yhteydessä. Kun Lemminkäinen on masentunut ja allapäin, pahoilla mielin, kuulee äiti sen johtuvan siitä, että hänet muka olisi voitettu kilpa-ajoissa, ja lausuu silloin:

»Miks' olet pahoilla mielin?
Oletko voitettu orihin,
herjattu hevosen varsoin?
Jos olet voitettu orihin,
ostaos ori parempi.»

Lienee tuskin tämän parempaa todistusta siitä, että raviurheilulla yhdessä hiihdon ja painin kanssa on ikivanhat juurensa esi-isämme urheiluharrastuksissa. Mutta kun se meillä Suomessa on kansallista urheilua, joka on aina löytänyt tiensä kansan syvien rivien keskuuteen, samalla kun se on merkitykseltään ollut vielä kauemmaksikin tähtäävämpää, nimittäin hevospäiväkirjan kannalta katsottuna, niin on se ulkomailla tullut aateliston ja miljonäärien hyväksi, joilla on ammattiajajansa, jockeyt, kilpahevosen, jotka maksavat miljoonia, ja palkintonsa, jotka ovat pienen omaisuuden arvoisia. Meillä ajaa suomalainen talonpoika tai kaupunkilainen hevospäiväkirjan itse hevostaan ja huolehtii siitä kuin ystävästään. Monesti on tapahtunut, että hevonen on vielä edellisenä päivänä tehnyt raskaan päivätyön, johon sen elämä pääasiassa kuuluu.

Mutta ennenkuin juttuamme raviurheilun kehityksestä ja saavutuksista Suomessa viime vuosikymmeniltä meidän päiviemme saakka, on mielenkiintoista todeta muutamalla rivillä, missä asemassa raviurheilu on ollut ulkomailla.

Englannissa, missä ravikilpailuja on pidetty vuosisatoja ja missä se vieläkin on huomattavalla tilalla, juoksi jo v. 1800 »Phaenomenon»-niminen tammahevonen 17 mailia (27,3 km) ajassa 56 min. Eräällä »Lon Dillon»-nimisellä hevosella oli 1 km ennätys 1.13,6 yli 20 vuotta. Sen löi vasta 1930 eräs amerikkalainen hevonen ajalla 1.12,8.

Vanhin tunnettu amerikkalainen juoksijaori oli nimeltään »Messenger», joka v. 1788 oli tuotu Englannista.

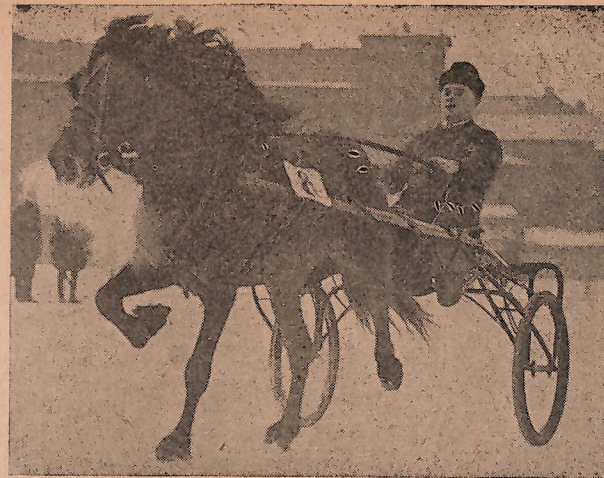
Jokaisessa maassa on ravikilpailuilla sinänsä ollut ihmeellinen vetovoima, joka on tuonut ja tuo edelleenkin innostunutta yleisöä katsomaan näiden jalosten eläinten tulista ja nopeata menoa. Suomenkin raviurheilun historiasta tunnetaan monta sellaista »tekijää», joiden nimet ja saavutukset muistetaan vielä kauan jälkeenpäin. Mahdollisesti Suomessa on aikojen

kuudessa ollut montakin hyvää juoksijahevosta, mutta kun niiden juoksevia aikoja ryhdyttiin vasta v. 1862 Viipurissa toimeenpannuissa ravikilpailuissa ensimmäistä kertaa tarkistamaan sekuntikellolla, niin luettelemme tässä vain ne hevoset, jotka tuon ajan jälkeen ovat ravikuninkaan arvonimen saavuttaneet. Tulokoon tässä samalla mainituksi, että edellä mainitsemamme Viipurin kilpailun kahden virstan (2,138 m) matkalla voitti A. Lipposen omistama tamma ajalla 4 min. 38 sek., joka siis laskettiin ennätykseksi.

Kun vuodesta 1865—67 ryhdyttiin valtion taholta järjestämään ravikilpailuja, sai raviurheilu tietysti enemmän tuulta purjeisiinsa. Ensimmäiset valtion ravikilpailut näinä vuosina pidettiin Hämeenlinnassa, ja vuodesta 1868—70 myöskin Kuopiossa ja Sortavalassa. Tulokset eivät tietystikään niin alussa olleet kovinkaan korkeata luokkaa, mutta innostus oli suuri.

Matkat ja ratojen suuruudet vaihtelivat. Ensimmäisellä 3 virstan radalla vuonna 1875 juoksi tunnettu juoksija-kantaisa »Jaakko I» loistavan oriennätyksen 6,14, jota pidettiin melkein lyömättömänä. Mutta ei kulunut pitkiäkään aikoja, kun 6 minuutin rajaa alettiin rikkoa siellä ja täällä, kunnes Savitaipaleelta kotoisin oleva ruununori »Putti» järjesti oikean »Viipurin pamauksen» juosten matkan 5 minuutissa 45 sekunnissa. Ori saikin tapauksesta nimen »Viipurin Pamaus», joka myöhemmin lyhennettiin vain »Pamaukseksi». Jo kuukautta myöhemmin tärytti Turkuun. Siellä juoksi nim. Kiutun »Veikko» 4 p:nä maaliskuuta 1882 ajan 5.41.

Monet hevoset kuitenkin sammuvat pian. Joko niiden fysiikka ei kestä monia kilpailuvuosia tai sitten joutuvat ne oston kautta sellaisille henkilöille, jotka eivät osaa antaa niille asianmukaista hoitoa. Raviurheilun loistavimpia sivuja ovat täyttäneet ne juoksijat, joille 10—12 vuoden ikä ei ole ollut vielä mikään, vaan jotka vasta silloin ovat löytäneet elämänsä kunnon, josseet voitosta voittoon ja olleet ennätysten lyömisessä nälkäisiä kuin sudet. Tämän yhteydessä on tällöin mainittava ensimmäisenä suurjuoksija, ravikuningas ja monien tunnettujen jälkeläisten kantaisa »Kirppu», joka syntyi v. 1879 Pöykkölän tilalla Rovaniemellä. Pöykkö kasvatti »Kirppua» kolmivuotiaaksi ja myi sen sitten kauppias L. Tichanoffille, joka vuorostaan piti sitä viisi vuotta. Jo tällöin huomattiin »Kirpun» suuret juoksijalahjat, vaikka sitä ei osattukaan hoitaa sellaiseksi, että se olisi 8 radalla ollut ylivoimainen. Kerrankin paineli se kuin hirvi 4 peninkulmaa 4 tunnissa, joka todistaa sen voimaa ja tulisuutta. Kun eläinlääkäri J. L. Fabritius sen sitten osti itselleen, alkoi »Kirppu» heti parantella rataennätyksiään. Jo helmikuussa 1888 juoksi se tuloksen 5.45, joka oli loistoluokkaa.

»Ero» täydessä vauhdissaan

Kuten sanottu, oli »Kirppu» tulinen, nopea ja kestävä. Mutta se oli myöskin komea kuin »tauluun maalattu» ja »ylpeä-liikkeinen kuin leijona», niinkuin eräs arvostelu siitä kuului. Siitosoriina se oli mainio, ja sen jälkeläisinä ovat tulleet kuuluisiksi m.m. »Pentti» (omist. O. Mikkola), »Murto» (omist. E. Koskinen), »Reippaan-Liisa» (omist. K. Manninen), »Huovi» (omist. K. Saarinen) y.m.

Loistavien ja tasajsten ennätystensä ja siitosori-ominaisuuksiensa puolesta ei ole vähemmälle kunnialle jäänyt »Eino Vakaa», jonka omisti F. Buttenhoff Viipurista. Yhdeksänä vuonna, minkä se oli viimeisellä omistajallaan, se tuotti esim. yksistään rahapalkinnoissa omistajalleen 45.000 markkaa. Ja kun se nelivuotiaasta lähtien kilpaili yhteensä yksitoista vuotta se oli saanut m.m. 22 valtion ravikilpailupalkintoa eli niin paljon kuin sääntöjen mukaan yhdellä hevosella oli mahdollisuus voittaa. Näistä palkinnoista mainittakoon erityisesti 13 ensimmäistä palkintoa, joista oli 6 suurta 1.000 mk:an suuruisia. Yksityisten palkintojen määrästä tulisi tähän liian pitkä luettelo.

Mitä sitten tulee »Eino Vakaan» nopeuteen ja kestävytyteen, niin mainittakoon, että ensimmäisen kilometrin se juoksi keskimäärin 1.40,8, toisen km:n 1.41,4 ja kolmannen km:n 1.45,1 lopputuloksella 5.07! Tähän voimme vielä lisätä tämän raviratojemme voittamattoman Paavo Nurmen keskinopeuden eri ikäkausina, 5-vuotiaana se oli 5.40,3, 10-vuotiaana 5.08,8 ja 15-vuotiaana 5.00,6.

»Eino Vakaan» kuolema tapahtui kuin sankarikertomuksessa. Sen oli puolustettava Turussa 11 p:nä syyskuuta 1913 edellisena vuonna voittamaansa Turun Hevosystävien-seuran kiertomaljaa, mutta jo ennenkuin kilpailu alkoi, kohtasi sitä halvaus. Harvan hevosen elämän ja nimen ympärille on kertynyt sellaista määrää mainetta kuin »Eino Vakaalle», mutta harvallepa hevoselle on myöskään osoitettu sitä muistoa kuin sille. »Eino Vakaalle» on nimittäin kuolinpaikalleen Turun kilpa-ajoradalle pystytetty kivinen muistopatsas, johon on kaiverrettu:

Eino Vakaa 1913.

ennätys 3 km 4.56 ja 2 km 3.12.

Tämän yhteydessä ei voi olla mainitsematta »Eino Vakaan» omistajasta, johtaja Buttenhoffista muutamia sanoja. Suomen Ravirenkaan puheenjohtajana hän on tehnyt työtä innostuksella ja asiantuntemuksella Suomen raviurheilun hyväksi vuosikymmeniä. Hänen työnsä on ollut urauurtavaa ja epäitsekästä koko maan raviurheilun hyväksi, joten emme sano liikoja, jos nimitämme häntä Suomen raviurheilun isäksi.

Kestilän Pukimo metsätyömailla.

Metsätyömaillamme tehdään tuloksekasta ja merkittävää työtä parempaan elintasoon pyrkiessämme. Tuhannet uutterat miehet raatavat talven pakkasissa kartuttaen mahdollisuuksia paremman päivän valkenemiseksi. Tässä työssä on mukana Kestilän Pukimo kokonaisuudessaan. Tukkimetsien miehet tarvitsevat lämpimiä vaatteita tarjotakseen ja kyetäkseen suorittamaan raskasta työtä tehokkaasti. Kestilässä tehdään työtä täysin vuoroin ja valmisvaaterivi toisensa jälkeen pakataan lähetettäväksi kauas pohjoiseen.

Kestilä

— ALANSA SUURIN —

Japanilaisten uimarien urotyöt Hongkongissa, Singaporen salmessa ja muualla eivät antaneet lännen sotilaille rauhaa ennenkuin he olivat tehostaneet uimarisotilaiden varustuksia uimaräpylöin, erikoispuvuin ja muihin vehkeihin, joita varsinkin Hollanin »vesisodassa» käytettiin.

Vuoroin lainassa käydään!

Sotaikävät tutkivat tarkoin vihollisensa varusteet, lainaavat ideoita ja kehittävät niitä edelleen.

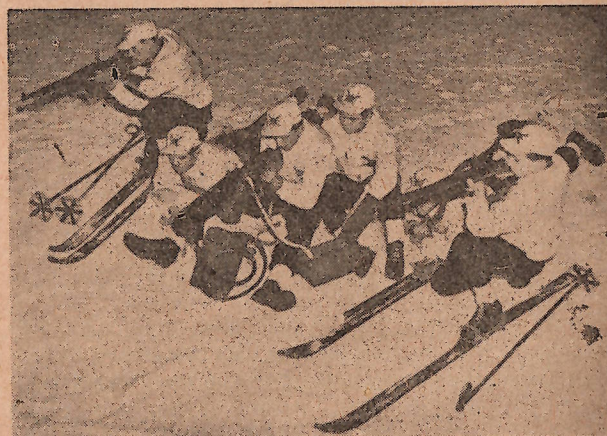
Dpäivänä liittolaisten maihinnousuveneet laskivat Ranskan rannikolle maihinnousuveneitä, jotka oli rakennettu erään saksalaisen idean perusteella. Toisia joukkoja taasen laskentui maihin saksalaisten linjojen taakse liittolentokoneista, joitten monet yksityiskohtat oli otettu saksalaisista, Afrikassa saaduista koneista. Kolme päivää ennen maihinnousun tapahtumista pienoissukellusveneet kaikessa hiljaisuudessa sijoittivat merimerkkejä Ranskan rannikon edustalle. Tämä ajatus oli kalliisti ostettu japanilaisilta Pearl Harbourissa.

Ranskassa taistelevat liittoutuneet olivat ottaneet käyttäntöön montakin salaista asetta, mutta kun alunperin oli oletettavissa, että tällaisia olisi myös saksalaisilla, niin tukivat liittoutuneitten joukkoja erikoiset teknilliset muodostelmat, jotka tarkoin tutkivat kaikkia viholliselta saatuja aseita ja varusteita. Samanlaisia muodostelmia oli kaikkialla muillakin rintamilla ja nämä teknikot olivat mukana jopa taistelupaikoillakin. Mikäli jotain uutta asetta, pommia tai muuta ei voitu tutkia itse paikan päällä, lähetetään se lentoteitse edelleen erikoisiin tutkimuslaitoksiin. Esim. Yhdysvalloilla on tällainen tutkimuslaitos Aberdeenissa, Marylandissa, ja siellä on nyt tutkittu yli 600,000 eri esinettä, jolla on yhteyttä vihollisen tykistöön.

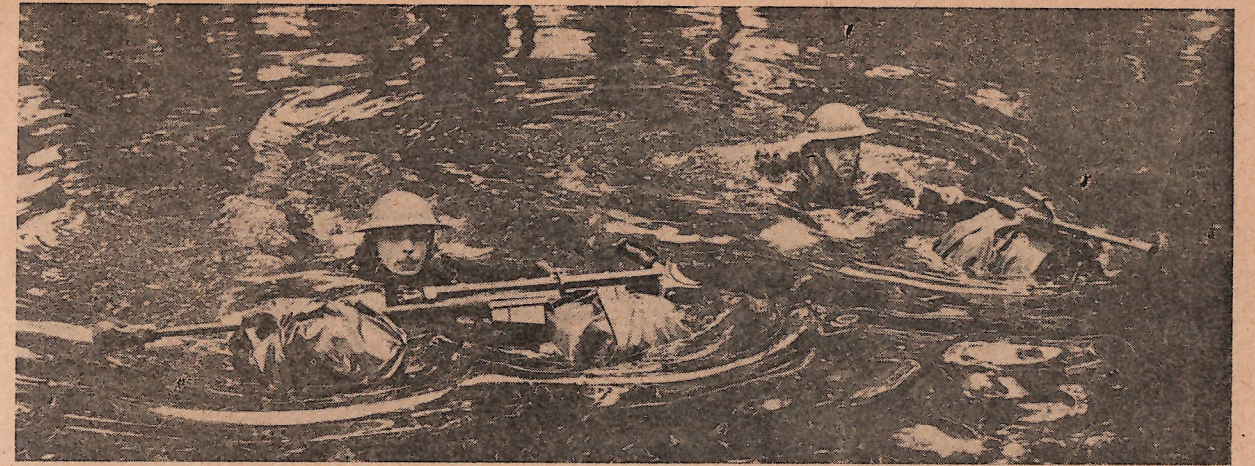
Aina on viholliselta jotain opittavaa, jotain lainattavaa, mutta liittoutuneet ovat sitä mieltä, että italialaisilla ja japanilaisilla on ollut vähemmän annettavaa. Italialaisten ainoan panoksen sanotaan olleen italialaisen alppijääkärikengän ja etenkin sen anturan, joka on kovaa keinokumia ja ilman rautoja, joten se ei iske pimeässä helposti havaittavia kipinöitä. Japanilaisten osuus antavana puolena on sentään ollut huomattavampi. Mm. väittävät amerikkalaiset saaneensa idean robotiohjaajan parannukseen eräästä heidän käsiinsä joutuneesta japanilaisesta lentokoneesta. Japanilaisten kek-

sintöä ovat myös eräänlaiset raketit, jotka jäljittelevät konekivääritulta, mutta amerikkalaiset ovat parantaneet tätäkin keksintöä. Japanilaiset käyttivät myös viidakkosodassa fosforoituja köynnöskasveja merkitsemään polkuja öiseen aikaan ja tietysti liittoutuneet ovat lainanneet idean.

Suomikin on, erään amerikkalaisen kirjoituksen mukaan joutunut antamaan liittolaisille jotain, joskin keksintö on kulkeutunut heille venäläisten kautta. Niinpä ovatkin amerikkalaiset kylmillä Aleuteilla olleet puettut vormuihin, jonka muodostavat useat kevyet pukukappaleet, sen sijaan, että aikaisemmin harrastettiin vain turkiksia. Amerikkalaisten sanotaan näin ollen pukeutuneen »suomalaisittain». Saksalaisia saavat liittolaiset kuitenkin kiittää useimmista

Suomalaista hiihtokoulutusta on vaihtelevalla menestyksellä matkittu kaikkialla, tässä amerikkalainen konekivääriyryhmä suksilla.

lainoistaan ja he myöntävätkin empimättä, että saksalaisten varusteet ovat hyviä, mutta kyllä Saksakin vuorostaan on ollut lainaajana. Tässä muutamia esimerkkejä.

Saksan ankan ilmahyökkäyksen aikana Englantiin v. 1940 ampuivat englantilaiset paremman puutteessa myös rannikkovartiointiraketteja saksalaisia koneita vastaan. Saksalaiset ottivat tästä vaarin ja kehittivät keksintöä edelleen. Tuloksesta oli tunnettu, mönippiippuinen raketinheittäjä, josta on tullut erittäin tehokas ase, joskaan sen ammutatarkkuus ei liene erikoisen suuri. Mutta saksalaisten raketti-innostus ei suinkaan pysähtynyt tähän vaan kehittivät siitä uudet salaiset aseensa, V 1, V 2 ja V 3, jotka ovat käytännössä osoittaneet olevansa erittäin voimakkaita tekijöitä. Kesti kauan ennen kuin liittolaiset pääsivät selville näitten uusien aseitten luonteesta, mutta sittemmin hekin ovat ryhtyneet rakentamaan samanlaisia rakettiaseita.

Saksalaisten »panssarinyrkki» ja »panssarikauhu» eivät suinkaan ole alun perin saksalaisia keksintöjä, vaan on ne kehitetty liittolaisten »bazookasta». Tämän keksimisen taas sen aiheutti se, että liittolaiset aikoinaan Afrikassa saivat käsiinsä uustyypin saksalaisen panssarivaunun, jonka panssari oli niin vahvaa, että tavalliset panssaritorjunta-aseita ten luodit eivät sitä läpäisseet. Liittolaiset ovat sitten taas vuorostaan parannelleet »bazookaansa», kuten saksalaisetkin omaansa...

Kummatkin sotapuolet ovat myös ottaneet käyttäntöön raketien ammunnan lentokoneista ja laivoista. Saksalaiset

ottivat ensin idean käyttäntöön, mutta oikeastaan se on jo hyvin vanha keksintö, jota käytettiin itämailla satoja vuosia sitten.

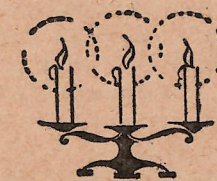
Kerran potkaisi onni liittolaisia niin, että he saivat käsiinsä täysin vahingoittumattoman Ju 88-lentokoneen. Ja samalla he saivat vastauksen aprikointiinsa miksi kaikki heidän siihen mennessä käsiinsä saamansa Ju 88:t ovat samannäköisiä, aivan kuin olisi pyrstö ammuttu pois. Pyrstössä sijaitsi räjähdyspanos, jonka ohjaaja antoi lauetta, niin että kone ei joutuisi vahingoittumattomana liittolaisten käsiin ja siten paljastaisi salaisuutensa. Vahingoittumattomassa koneessa amerikkalaiset tapasivat putkijärjestelmän, jota myöten johdettiin lämpimät poistokaasut siipiin, näitten jäätyminen estämiseksi. Tietysti keksintö otettiin heti käyttäntöön myös liittoutuneitten koneissa.

N.k. korttelipommeihin saivat englantilaiset alun perin ajatuksen saksalaisten suurista miinapommeista, jotka oli varustettu laskuvarjoilla, niin että niitä pudottava lentokone pääsisi ajoissa pois räjähdysvaikutuksen piiristä.

Luetteloa voisi tietysti jatkaa vielä pitkälti ja kuitenkin on varma, että liittoutuneet yhtä vähän kuin saksalaisetkaan eivät tietenkään anna läheskään kaikista lainauksistaan ja niiden edelleen kehittämistä tietoja — sillä suureksi osaksihan ne ovat tärkeitä sotasalaisuuksia. Joka tapauksessa tiedämme, että tätä »sotaa sodassa» käytiin mitä suurimmalla innolla kummallakin sotaikäyväällä puolella ja että siinä kumpikin puoli oli sekä antajana että ottajana.

P.

Hyvää ja Rauhallista Joulua

toivottaa Asemies kaikille lukijoilleen ja ystävilleen. Tuokoon tämä toinen rauhanjoulumme todellisen jouluilon sydämiimme.

Ratsuväki Napuen taistelussa

Muistamme Topeliuksen värikkään kuvauksen »Välskärin kertomuksissa» Napuen taistelusta Isossakyrössä 19. 2. 1714. Topeliuksen kertomus kenraalimajuri de la Barren ja hänen komentamansa ratsuväen pääosan toimitetun pelkuruudesta on suuresti vaikeuttanut yleiseen käsitykseen, että juuri nämä seikat olisivat olleet tappion tosiasiallisena syynä. Kirjailija nojautuu käsityksessään useihin aikalaisten kertomuksiin, joissa jokseenkin yksimielisesti tuomitaan de la Barren ja ratsuväen menettely.

Vanhemmista tutkijoista on yleisestä mielipiteestä eroavaa käsitystä tuskin muu esittänyt kuin aina kriittinen Yrjö-Koskinen, joka arvelee ratsuväen paon kesken taistelun aiheutuneen vihollisen saarroksista. Aikalaiset eivät kannattaneet hänen mielipidettään. Niinpä esim. K. F. Ignatius historiallisessa yhdistyksessä käydyssä keskustelussa vetoo Isonkyrön silloisen kirkkoherran Niilo Aemelauksen, jonka papillisessa ennen taistelua sotaneuvottelu pidettiin, kuvaukseen, jossa hän jyrkästi tuomitsee ratsuväen menettelyn. Aemelauksen kertomus on julkaistu Åbo Tidningenissä, mutta ei se suoranaisesti liene hänen oma kirjoittamansa, vaan hänen poikansa ja seuraajansa Johannes Aemelauksen. Ainakin Isonkyrön kirkonarkistossa oleva laajempi kuvaus on hänen tekemänsä, mutta nojautuu hän siinä isänsä joko suullisiin tai kirjallisiin tietoihin.

Aikalaisten käsitys oli yleensä yhtäpitävä ja sellaisena se on iskeytynyt varsin lujasti jälkipolvenkin tajuntaan. Niissä esitetään, että de la Barre suorastaan henkilökohtaisella esimerkillään olisi aiheuttanut ratsuväen paon. Eräitten kuvauksen mukaan de la Barren käyttäytymiseen olisi ollut syynä erimielisyys Armfeltin ja hänen välillään taistelupaikan valinnasta. Puhutaanpa kenraalien välisestä kateudestaakin. Sensijaan ei ylipäällikkö, kenraali Armfelt taistelukertomuksessaan enempää kuin kirjeissäänkään sanallakaan moiti ratsuväkeä.

Tosiasia joka tapauksessa on, että ratsuväki keskellä kuuminta taistelua pakeni ja jalkaväki taisteli lähes viimeiseen mieheen. On siis varsin luonnollista, että ratsuväen käyttäytyminen on herättänyt suurta huomiota. Tämä on vieläkin luonnollisempaa, kun muistaa, että Napuella käyty taistelu oli Pultavan jälkeen verisin Pohjan-sodan taisteluista ja että se tavallaan ratkaisi maamme tulevan kohtalon. Asia on ollut hyvin kiistanalainen, kunnes vihdoin löydettiin Armfeltin alkuperäinen taistelukertomus, josta vasta saadaan selvempiä tietoja ratsuväen osuudesta. Sen on jo eversti J. O. Hannula julkaissut tutkimuksensa yhteydessä (Sotakorkeakoulun Upseerikerhon julkaisuja n:o 5). Tämän löydön perusteella voi-

daankin de la Barren ja ratsuväen pääosan käyttäytymisestä antaa lopullinen arvostelu, jos kohta yleisarvostelulle vieläkin jää sijaa.

Asian ymmärtämiseksi on syytä luoda lyhyt katsaus taistelun vaiheisiin.

Armfelt oli Pälkäneen taistelun jälkeen joukkoineen vetäytynyt Etelä-Pohjanmaalle ja asettui taistelurintamaan Napuenkylän pelloille, noin 1/2 peninkulman päähän Isonkyrön kirkolta. Ylipäällikön käytettävissä oleva jalkaväki n. 3000 miestä oli jaettu kolmeen taisteluryhmään kahden puolen jäätynyttä Kyrönjokea, keskustaan ja siipiin. Oikeaa siipeä komensi eversti Yxkull, keskustaa eversti Maidel ja vasenta siipeä eversti von Essen. Ratsuväki n. 1500 miestä oli jaettu kummallekin siivelle, joista oikealla olevaa komensi kenraalimajuri de la Barre ja vasemmalla olevaa majurit Bleck ja Freidenfeldt. Lisäksi oli ylipäällikköllä käytettävään vähän yli 1000 viisikästä sekä nostoväkeä. Edessä olevalle maastokohoumalle Napuen kylään asetettiin 300 miestä ja pari tykkiä. Komentajana oli everstiluutnantti Taube. Suomen armeijan vahvuus laskettiin 5.524 mieheksi, venäläisten 10.863.

Venäläiset saapuivat 19. 2. puolenpäivän aikaan Napuen koillis- ja itäreunaan ja ryhmittäytyivät hyökkäystä varten. Armfelt huomasi ajoissa Galitzinin pyrkimyksen yllättäen hyökätä suomalaisten vasempaan sivustaan ja ryhmitti voimansa uudelleen. Armeija kaarrettiin vasemmalle ja siirrettiin joen pohjoispuolelle. Oikeaa sivustaa uhkaavan Napuen kaakkoispuolelle pysähtyneen vahvan venäläisen ratsuväki-osaston sitominen jätettiin de la Barren ratsuväkisiiven huoleksi antamalla sille lisävoimia vasemmalta siiveltä. Näin oli 1000 de la Barren suomalaista ratsumiestä vastassa 1,800 Tshekin venäläistä.

Taistelu alkoi klo 13,30 suomalaisten tykkituloella. Ammutuaan 64 laukausta aloitti suomalainen jalkaväki rynnistyksensä ja vasta 12—15 askeleen päässä vihollisesta ammuttiin yksi ainoa yhteislaukaus, jota seurasi murtautuminen vihollisen rintamaan sekä taistelu pistimin ja miekoin. Yxkullin antama isku saattoi venäläisten vasemman siiven murtumaan samalla kun Maidel tunki keskustaa metsää kohden. Venäläisten vasen siipi ja keskusta oli jo murtumassa ja viholliselta oli vallattu 6 tykkiä.

Mutta klo 14 tienoissa lähetti Galitzin 2.500 miehen suuruisen reservinä olleen ratsuväkensä liikkeelle pyrkien suomalaisten vasemman siiven selkään, joka suomalaisilta jäi huomaamatta. v. Essen johtamalla vasemalla siivellä oli tilanne tähän saakka pysynyt tasapainoisena, vaikka suoma-

laisia oli vain 1.300 ja venäläisiä 3.000. Oikealla siivellä oli de la Barren ratsuväki samoin kuin Tshekininkin voimat olleet jokseenkin toimittomina, mutta sai viimeainittu edellisen huomaamatta lähetetyksi noin yhden rykmentin suuruisen ratsuväki-osaston suomalaisten selkään lännestä käsin.

Vasemmalla sivustalla hyökkäsivät venäläiset rakuunat Perttilän talon koillispuolella v. Essenin vasempaan sivustaan ja selkää samalla kun lännestä käsin kaarrostaneet Tshekin kasakat ilmestyivät aukealle, osan jäädessä ryöstämään kuormastoa. Samaan aikaan aloitti myös osasto Tshekin ratsuväkeä hyökkäyksensä Napuen koillispuolelta.

Armfelt huomasi joukkonsa ennen pitkää olevan saarroksissa ja Essenin ryhmää uhkasi täydellinen tuho; toisen osan täytyi viivyttää venäläisten hyökkäävää jalkaväkisiipeä ja toisen osan yrittävä murtautua länteen takana olevien venäläisten rakuunarykmenttien läpi. v. Essen kaatui samoin kuin v. Freidenfeldt ja ainoastaan mitättömät jäännökset pääsivät ratsuväestäkin hajaantumaa. Suurin osa taisteluryhmän upseeristoa ja aliupseeristoa oli kaatunut.

Huomatessaan tilanteen antoi Armfelt myös Yxkullille ja Maidelille perääntymiskäskyn. Tällöin olivat kuitenkin Galitzinin rakuunat ja kasakat taisteluryhmän takana. Tshekin oli tässä vaiheessa myöskin ryhtynyt hyökkäykseen, mutta de la Barre ei ottanut sitä vastaan. Mistä tämä de la Barren toimittomuus aiheutuu? Ehdottomasti pätevää vastausta siihen tuskin vielä voi antaa, mutta jokseenkin todennäköisen. Suomalaisten rakuunain lukumäärä oli huomattavasti pienempi kuin venäläisen ratsuväen ja kasakkain. Hevoset, osa suoraan pelloilta otettuja, olivat aivan ala-arvoisessa kunnossa, joita tuskin v. ratsuiksi sanoa. Nauenkylän maastokummulta saattoi ratsuväki tarkkaan seurata taistelun kulkua ja huomata jalkaväkeä uhkaavan tuhon. Se avisti omankin tuhonsa, jos se olisi lähtenyt jalkaväkeä auttamaan, koska se olisi saanut Tshekin ylivoimaisen ratsuväen selkäänsä. Päällystö ei tällaisissa olosuhteissa pystynyt pitämään kuria, vaan joukot pakenivat raivaten itselleen tien Tshekin rakuunarykmentin läpi.

Kun muistamme, että Suomen armeijaa kohtasi Napuella miltei täydellinen tuho — kaatuneita oli 2645 ja vangiksi joutuneita 512, joista ratsuväkeä 288 kaatunutta ja 117 vangiksi joutunutta, niistä suurin osa kaatui vasemmalla sivustalla, pääosan oikealla säästyen suuremmita vaurioita — ymmärtää, että sekä aikalaiset ja jälkipolvi ovat aprikoineet ratsuväen käyttäytymistä. Sen menettelyä ei voidakaan puolustaa, vaikka toisinkaan menettelemällä se ei olisi voinut taistelun lopputulosta muuttaa. Se olisi voinut enemmän auttaa Yxkullin ja Maidellin ryhmiä ja tuskinpa ne tällöin olisivat joutuneet yhtä täydellisen tuhon alaiseksi. Ilman suuria uhrauksia se tuskin olisi voinut tapahtua ratsuväen puolelta.

Jokseenkin varmalta näyttää, ettei ratsuväen pako tapahtunut de la Barren käskystä ja tahdosta. Eivätkä muutkaan häntä vastaan esitetyt syytökset osoittaudu paikkaansa pitäviksi, eikä Armfelt missään yhteydessä esitä mitään moitteita häntä vastaan. Napuella suomalaisille annettu isku oli siksi ankara ja varsinkin Etelä-Pohjanmaalla elämän mahdollisuudet siksi vaikeat, että väestö tappion syyksi haki helpommin tajuttavaa, joksi hyvin sopi de la Barren käytös, varsinkin kun hän lisäksi oli yleisesti vihattu.

Häviön syy on selvä: vihollisen suuri ylivoima, paremmat varusteet, suomalaisten vastaavasti kehnot varusteet, nostoväen huono koulutus. Suomalaisten urhoollisuutta kuvaa yksistään vangiksi antautunneitten pieni lukumäärä verrattuna kaatuneisiin. Napuen taistelu on tässä suhteessa ainutlaatuinen.

E. Ks.

Downing Street n:o 10 — Englannin pääministerin virka-asunto

Koko sodan ajan, mutta varsinkin kuluneen kesän aikana Kon maailman sanomalehdissä esiintynyt tavallista useammin nimi Downing Street. Nimi tarkoittaa taloa, jossa hoidetaan Englannin ja koko brittiläisen imperiumin asioita.

Kuinka upea ja loisteliaa tämä kuuluisa paikka mahtaneekaan olla, ryhtyneekä lukija arvailemaan. Lady Oxford antakoon meidän puolestamme vastauksen: »Ulkoapäin rakennus on tummanharmaa, ja sisällä vallitsee vanhanaikainen epäjärjestys, ja sen ahtaisiin ja epämukaviin käytäviin on mahdotonta tottua.

Downing Street on saanut nimensä erästä kuuluisasta suvusta, joka osti koko kadun ja rakennutti sen. Downing oli-syntyään amerikkalainen ja erään puritaaniperheen jälkeläinen. Hän oli tullut Englantiin 24-vuotiaana, päässyt Oliver Cromwellin suosioon ja ylennyt nopeasti, niin että hänestä tuli lopulta Englannin lähettiläs Haagiin. Kaarle II, jonka Downing oli auttanut maanpaosta Englannin valtaistuimelle, palkitsi auttajansa aatelisarvolla ja 20,000 punnalla. Tämän lisäksi sai Downing kappaleen maata siltä paikalta, missä Downing Street sijaitsee.

Valtiolle joutui Downingin talo sen jälkeen, kun kuningas Jaakko II oli paennut maasta. Englannin pääministerien virallisena asuntona on talo ollut, kuten mainittu, vuodesta 1735 alkaen, jolloin kuningas Yrjö II sen määräsi pääministerilleen Robert Walpolelle, Englannin merimahdin alkuunpanijalle.

Koko Walpolen jälkeisenä aikana on Englannilla ollut ainoastaan yksi pääministeri, joka ei ole asunut Downing Streetillä ja hän oli Wellington, Napoleonin voittaja. Hänellä oli tosin virastonsa siellä, mutta hän ei suostunut koskaan asumaan talossa, vaikka kansa yritti pakoittamalla pakoittaa itsepäin bertuan siirtymään sinne ja sopeutumaan Englannissa jo perinteeksi muuttuneeseen tapaan.

Englantilaiset ovat niinkuin tiedetään hyvin vanhoillisia ja aivan pikku seikkoja myöten vanhoista tavoista kiinnipitäviä. Se tulee näkyviin heidän suhtautumisessaan pääministerinsä asuntoonkin. Läpi kahden vuosisadan kestäneeksi tavaksi on tullut, että pääministerin asunnossa ei ovi saa olla koskaan lukittuna ja tästä omittaisesta katsantokannasta johtuu, että Englannin pääministerillä ei ole avainta omaan taloonsa. Aivan viime vuosikymmeniin saakka ei talon ovesta ollut edes lukkoa, sillä vasta Lloyd George sai hankituksi siihen sellaisen. Mutta ehkäpä hänenkin olisi ollut helpompaa saada muutetuksi Englannin perustuslakia kuin hankkia lukko talonsa oveen, joka puuha oli jyrkästi yleisen mielipiteen vastainen tässä vanhoillisuuden maassa. Lloyd George sai lopulta tahtonsa toteutetuksi, mitä nimittäin lukkoon tulee, mutta avainta hän ei kuitenkaan saanut, vaikka hän koetti selittää, että avaimettomalla lukolla ei ole mitään virkaa. Niin peräti kirjaimellisesti on Englannissa pidetty kiinni siitä vanhasta periaatteesta, että pääministerin oven tulee olla aina ja kaikille avoinna. Mutta tämä ei tietenkään merkitse sitä, että kuka tahansa ja koska tahansa on oikeutettu pujahtamaan tästä avoimesta ovesta pääministerin asuntoon, sillä ovi on aina monen silmäparin valvomana, mikä lopulta on useimmille taloon pyrkineelle merkinnyt samaa kuin lappu ovella, että pääsy asiattomilta kielletty».

Kun »Victoria» irrottautui Marseillen satamasta, seiso sen yläkannella kaksi nuorta, ruskeaksi paahtunutta miestä, joiden kasvoilta loisti peittelemätön tyytyväisyys.

— He eivät tulleet laivaan! karjaisi Diggers ja löi iloisiaan toveriaan olkapäälle niin, että tämä — huolimatta korkeasta tunnelmasta — loi toveriinsa hieman moittivan katseen.

— Voit paiskia kameelien selkään noita taputuksiasi sitten kun pääsemme Afrikan puolelle, toivoi hän hieroen olkapäänsä. — Joka tapauksessa oli mainio juttu, etteivät he selvinneet krapulastaan ennen laivan lähtöä. Nyt meillä on sitten vuorokauden etumatka, sillä hehän eivät pääse lähtemään ennenkuin huomisaamuna vuorolaivalla.

— Ja vuorokauden etumatka tietää sitä, että pääsemme kuvaamaan faaraota ensimmäiseksi, karjaisi Diggers taas ja yritti uudelleen lyödä Dawson'ia kämmenellään, mutta tämä piti varansa ja väisti nopeasti.

— Jollet jätä noita poikamaisia tapojasi, niin saat pian balsamoida minut sinne faaraon viereen, sähähti Dawson jo hieman äreänä. — Olinhan juuri sairaalassa, joten en kestä moista moukarointia, koetti hän valistaa suurikokoista toveriaan.

— Oh, anna anteeksi, pyysi nyt Diggers. — Mutta minun on vaikea hillitä mieltäni, kun saimme ne kaverit niin helpolla jäämään maihin. Mennään ottamaan pienet napaukset alas, tämä ilo aivan kuivaa kurkun.

Ja molemmat nuoret miehet lähtivät astelemaan baariin, jossa he kohta suunnittelivat kuvaus-ohjelmaansa.

Syy, minkävuoksi nuoret elokuvamiehet kiiruhtivat Egyptiin johtui saapuneesta sähkösanomasta, jossa kerrottiin Haifan seuduilta löydetyn ennen tuntemattoman kuningashaudan. Siinä oli kerrottu myöskin, että löydön olivat tehneet alku-asukkaat, ja erään amerikkalaisen lehtimiehen nokkeluuden ansiosta oli sähkösanoman sisältö tullut ensiksi tunnetuksi elokuvamiesten piireissä, ja näiden kesken oli syntynyt todellinen kilpajuoksu valtameren yli, noin kuvaannollisesti sanoen.

Ja ymmärsi hyvin, että Diggers'illä ja Dawson'illa oli syytä iloon, kun he olivat, mielestään onnistuneen kepposen kautta — jättäneet pahimmat kilpailijansa Rendlen ja Allisonin Marseillen eräaseen hotelliin nukkumaan. Diggers oli Marseillissa havainnut kauhukseen, että Boston-Filmin mainitut kuvaajat olivat myöskin matkalla ottamaan kuvia uudesta muinaisloйдöstä, ja he turvautuivat nyt juoneen. Dawson ja Diggers olivat lähettäneet kutsun Rendlelle ja Allisonille saapumaan pienille juhlille näiden hotelliin, ja viimeksimainitut olivat tietysti menneet ansaan.

Ja tätä juuri Dawson ja Diggers olivat toivoneetkin, joten he olivat edistäneet mielihyvällä Boston-Filmin kuvaajien juhlamista, ottaen itse vain näön vuoksi jonkun pienen »napauksen». Rendle ja Allison olivat viimein juhlinnassaan päässeet sille asteelle, että olivat kilvan nimittäneet hotellin arvo-

kasta johtajaa »lahonneeksi», balsamointikunnossa olevaksi muumioksi.

Diggers ja Dawson olivat kutsuillaan saavuttaneet siis tarkoituksensa, kun he eivät havainneet kilpailevia muinaistutkijoita Egyptiin menevässä laivassa.

Aleksandriaan saavuttuaan elokuvaajat kiiruhtivat junaan, joka vei heidät Assuan'iin saakka. Täällä loppui rautatie, ja miehet palkkasivat kaupungista muutamia alkuasukkaita sekä ostivat neljä kameelia, lähtien samoamaan polttavaan erämaahan. Kuljettuaan kaksi päivää, tuli retkikunnan näköpiiriin pieni, keitaan suojassa lepäävä kylä. Muinaisloйдöt olivat tehty tämän kylän läheisyydessä, ja miehet saivatkin mukaansa kylästä alkuasukkaan, joka oli löytänyt kuningashaudat.

Alku-asukkaan — nimeltään Zefal — opastuksella elokuvajaajat menivät suurten hiekkadyynien muodostamalle paikalle, ja Zefal esitti innostuksen vallassa paikan, mistä hän oli löytänyt pienen käytävän, joka johti syvälle maan alle.

Nuoret elokuvamiehet laskeutuivat innosta hehkuen käytävään ja lähtivät etenemään sitä alaspäin. Eräässä paikassa käytävä oli niin tukkeutunut hiekan johdosta, että miehet hädintuskin mahtuivat paikan ohitse. Muutamia miehiä jäi lapiomaan käytävää laajemmaksi ja Dawson ja Diggers jatkoivat kameroineen matkaansa.

Sammaleiset, kosteat kiviseinät ympäröivät nyt heitä, ja elokuvamiesten mieliin nousi jännitys. Oli kuin vuosituhsien paino olisi laskeutunut heidän yllensä, kun he kameroitaan kantaen etsivät faaraon lepopaikkaa, joka Zefal'in kertoman mukaan piti pian tulla näkyviin. Mitä pitemmälle miehet menivät, sitä suurempaa jännitystä he tunsivat mielissään, ja Diggers kuiskasi äänellä, joka kaikui peloitettavan outona kiviseinien välissä:

— Tästä tulee loistojuttu. Ajattelehan, tänne eivät siis ole arkeologitkaan ehtineet ennen meitä. Vain tämä Zefal on nähnyt haudan aikaisemmin.

Nyt elokuvamiehet tulivat pienen, kapean oven eteen, ja takana kulkeva Zefal huudahti:

— Faraon hauta on tuossa huoneessa!

Dawson ja Diggers kurkkivat ovesta sisälle pyöreän silmin, ja he näkivät balsamoidun miehen ruumiin makaavan marmorisessa kiviarkussa. Näky oli heidän silmilleen niin oudon juhlallinen, että miehet tuokion tuijottivat siihen sanattomina.

— Ajattele, hän on maannut siinä vuosituhsia! Diggers huudahti vihdoin. — Mutta nyt kamerat heti pystyyn ja nappaamme sarjan mainioita kuvia tuosta Faraosta. Kuumeisin sormin miehet asettivat kameransa kuntoon ja sitten tuli historiallinen hetki, kun kone alkoi surista ja ikuistaa nauhalle vanhan kuninkaan leposijaa. Diggers ja Dawson seisovivat

onnellisina kameroitensa takana, kuvitellen johtajansa, mr Hellerin hymyä, kun he joskus onnellisena hetkenään esittivät filmin hänelle.

Mutta sitten tapahtui jotain niin yllätyksellistä, että sen kertominenkin on vaikeata. Diggers ja Dawson tuijottivat kuolleeseen faraoon räpyttelevin silmin ja kauhu nousi heidän sydämiinsä. Heistä näytti siltä, kun faaraan pää olisi äsken liikkunut.

— Näitkö sinä? Liikkuiko faarao?

Kamera oli suunnattuna makaavaan kuninkaaseen, jota miehet silmäisivät kauhistunein katsein. Kone naksutti tasaista käyntiään ja elokuvamiehet alkoivat rauhoittua.

— Se oli harhanäky, naurahti Dawson, vaikkakin hieman vaisusti. — Kummallinen kylläkin. Mutta eihän se mitenkään saattanut liikkuu.

Mutta samassa faarao liikkui taas, nyt aivan huomattavan näkyväisesti. Zefal, joka auttoi miehiä kameroiden siirtämisessä, parkaisi kuin mielipuoli ja säntäsi pakoon, häviten miesten näkyvistä.

Dawson ja Diggers olivat paikoillaan kuin kauhusta jähmettyneinä, kun faarao alkoi hitaasti kohota istuimeltaan, ja sen toinen käsi nousi arkun reunalle. Nyt miesten hermot eivät enää kestäneet jännitystä, vaan he pakenivat käytävää pitkin kalpein kasvoin ja sinertävin huulin.

Kului useampi minuutti, ennenkuin elokuvamiehet palasivat koneensa luokse. He olivat kuin pahaa unta nähneitä, kun faarao makasi arkussaan taas liikkumattomana ja elokuvakone hyrräsi edelleenkin. Miehet tunsivat, että tämä kävi yli heidän ymmärryksensä, kun he tarkastelivat faaraon tomutuneita kasvoja ja koskettelivat kuolleen balsamoituja kasvoja.

— Näissä vanhoissa haudoissa tapahtuu kummallisia asioita, kuiskasi Dawson hiljaisesti. Mutta kuulehan. Tuo konehan on käynyt koko ajan. Sehän paljastaa, onko tämä sittenkin totta. Tästähan tulee todellinen sensatio.

Siitä tuli sensatio. Mutta Dawson ja Diggers eivät päästäneet sitä suuren yleisön nähtäväksi. Sillä eräänä päivänä he seurasivat pienessä teatterissa vain kahden, kuinka faarao alkoi taas kohota arkustaan. Diggers ja Dawson vapisivat jännityksestä, muistaessaan, että tuon he olivat silloin nähneet. Mutta sitä, mitä he nyt saivat valkoiselta kankaalta nähdä, eivät he olisi halunneet koskaan tietää.

Sillä faarao käänsi arkusta noustessaan päänsä kameraan ja — voitteko kuvitella — nauroi. Faarao nauroi. Dawson ja Diggers puristivat valkoisin rystysin tuoliensa laitoja, nähdessä, kuinka erään paaden takaa tuli näkyviin mies. Ja voitteko kuvitella, kuka tämä mies oli? Hän oli Rendle, ja hän myös nauroi. Koko filmin loppuosa oli nauramista, vaikkakin tapahtui siinä myös muutakin. Farao alkoi nimittäin riisua itseään kääreiden alta, ja kyllähän nyt Dawson ja Diggers tiesivät, että sieltä tulisi esille Allison. Niinkuin tulikin.

Ja naurava faarao hohotti:

— Näitkö heidän kasvojaan! Eihän sitä joka päivä näe kuninkaiden kömpivän arkustaan, vaikka onkin elokuvamies. Minun tekisi mielen sanoa, että »se parhaiten nauraa, joka viimeksi nauraa», mutta jätän sen tekemättä, koska viitsi on niin kulunut.

— Heidän ällistyksensä oli ääretön! hirnui Rendle. — Sillä eiväthän he millään voineet käsittää, että me oltaisiin ehditty

tänne ennen heitä. Oli tosiaankin tuuria, että saimme liput siihen lentokoneeseen, sillä ilman niitä emme olisi voinut heille tätä näytöstä järjestää. Ja se alku-asukas — mikä hänen nimensä taas olikaan? — näytteli mainiosti osansa. Mutta saihan hän myöskin hyvän palkkion, joten kyllä kannatti.

Sitten Boston-Filmin miehet kantoivat sen todellisen faaraon jonkun nurkan takaa, ja asettivat hänet taas arkuunsa. Ja nauroivat edelleenkin.

Mutta Dawson ja Diggers eivät nauraneet. Melkein päinvastoin. Ja sen päätöksen he mielessään tekivät, että he juovat tästä lähtien viinansa itse. Mikä olikin hyvin ymmärrettävää, eikö totta?

Keittiökulttuuriamme . . .

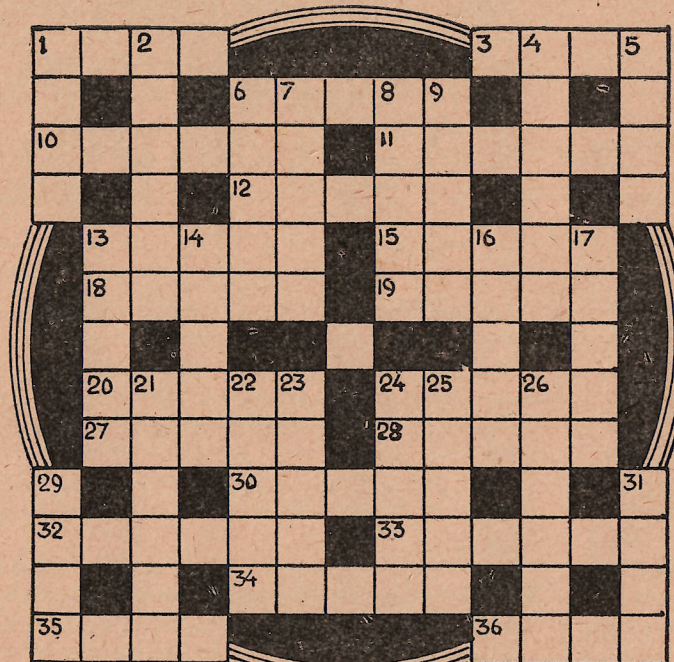
(Jatkoo sivulta 351)

myöskään koskaan muodostetaan suomalaisen keittotaidon akatemioita, joita Ranskassa on useitakin ja joissa on ainoastaan miesjäseniä, maansa parhaimmiston kuuluvia tieteen, taiteen, politiikan ja kaupan edustajia, joita yhdistää rakkaus hyvään ruokaan. Ehkäpä sentään meilläkin, kunhan normaaliset olot palaavat, saadaan aikaan jonkinlainen »Hyvän ruoan seura», sillä eivät monilukuiset ranskalaiset sen tapaiset seuratakaan ole perustettu vain huvin vuoksi. Niillä on hyvinkin huomattavat käytännölliset päämäärät: Ranskan keittiömaineen ylläpitäminen. Ranskalaiset näet tietävät, että eivät matkailijat tuo maahan valuuttaa ainoastaan maisemia ihailukseen, useimmalle matkailijalle on houkutuksena tai matkalle lähdön ehtona myös hyvä ruoka.

Sen totuuden me olemme unohtaneet ja siksi tässä tarvittaisiin keittiökulttuurin kohentamista myös miehisin voimin eikä jätettävä tätä tärkeätä asiaa pelkästään naisten hentojen hartioitten kannettavaksi.

Ristisanatehtävä n:o 8.

Tässä sitä taas ollaan! Selvä kuvio ja vähänlaisesti sanoja, eikä vihjeetkään ihan umpikieroja. Siis, kaikki puolin sopusuhtainen ristikko aloittelijankin selvitetäväksi. Kaikki vain mukaan tähän hauskaan kilvoitteluun yrittämään jota-kin seuraavista palkinnoista:

- I palk. 100: — mk rahaa.
 II » 50: — » »
 III » 25: — » »

Ratkaisut lähetettävä 31. 12. 1945 mennessä osoitteella: *Kikka-Ville, Helsinki, Pursimiehenkatu 3. Asemies.* Kuoren vasempaan alanurkkaan merkintä: *Ristisana 8.*

Kikka-Ville.

Vaakasuoraan:

1. Aiossa ja luukin.
3. Ominaista kivelte.
6. Muinainen sota-ase.
10. Usean himoitsemia nelijalkainen.

11. Talvinen reikä.
12. Rahan venyttämä.
13. Tuttu erään kuuluisaksi tulleen pommin nimestä.
15. Lepopaikka.
18. Sillä tavalla.
19. Eräitä ajettavia.
20. Lämmittävät.
24. Hinnan määrääjä.
27. Läksyt ainakin pitäisi —
28. Suoritat toisen kerran.
30. Loisteliain.
32. Perheen nuorin.
33. Hiprakka.
34. Kuoren alla.
35. Aivan.
36. Maiseman pimentäjä.

Pystysuoraan:

1. Tämän sivun otsikossa.
2. Maalaistalossa.
4. Saavuttamattomissa oleva haavelinna.

5. Kasvain.
6. Saman niminen.
7. Portaikossa.
8. Miehuuden merkki.
9. Tapahtuu sisään tullessa.
13. Eräs edeltäjä ja miehen nimi.
14. On kettukin.
16. Lampaan sukua.
17. Pieniä «sateita».
21. Autuas.
22. On plussaa itselle.
23. Ongessa.
24. Kiero ja viekas tyyppi.
25. Idässä.
26. Metallimiehen työtä.
29. Esimmäinen.
31. Osa kokonaisesta.

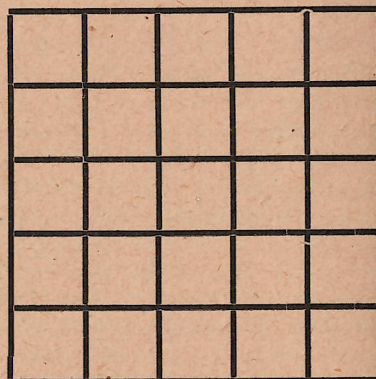
Kaupungit.

H	E	L	S	I	N	K	I		
S	A	V	O	N	L	I	N	N	A
T	O	R	N	I	O				
M	I	K	K	E	L	I			
L	O	V	I	I	S	A			

Tässä on neljä hyvin tuttua kaupungin nimeä. Leikatkaa nimisuikaleet irti ja liikutelkaa sitten niitä sivusuunnassa, että saatte muodostumaan pystysuorille riveille vielä kaksi kaupunkimme nimeä! Mitkähän nämä kätkeytyneet nimet ovat?

Ratkaisu seuraavassa numerossa.

Sanojen sovitus.

Sanat: *apina, kauas, osuma, sanot ja sisut* on sijoitettava kuvion vaakasuorille riveille niin, että myöskin pystysuoraan luettavaksi saadaan suomalaiset sanat.

Ratkaisu seuraavassa numerossa.

Jasaista, jatkuvaa nousua osoittaa SATAKUNNAN KANSAN levikki!

V. 1938 oli se 16,037 kpl. ja nyt virallisen tarkastustodistuksen mukaan 26,547 kpl.

Ilmoitusvälineenä

on SATAKUNNAN KANSA eittämättä paras Länsi-Suomessa, sillä sen levikki on yli kaksi kertaa suurempi kuin minkään muun Satakunnassa ilmestyvän lehden levikki.

Sotilasarvot.

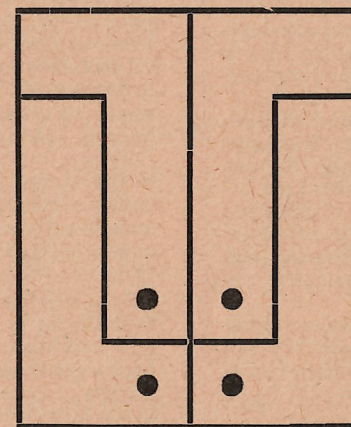
SO	KI	SALK	MES	KO	TI
SU	TI	E	MIES	MAT	MES
TA	MI	KER	LI	VÄN	KA
LEN	TA	TA	TA	A	JA
RUU	VERS	MEN	MAR	RAA	TO
SANT	RI	RIK	TA	RAT	SI

Ruudukkoon kätkeysyy kymmenen erilaista sotilasarvoa, jotka olisi saatava selville. Julkitulo tapahtuu siten, että kuviosta poimitaan tavu kerrallaan ja kootaan niistä haettavat sotilasarvot. Kaikki tavut on käytettävä. Mitkähän nuo 10 sotaherraa ovat?

Ratkaisu seuraavassa numerossa.

Ratkaisuja ed. n:ön tehtäviin.

Puutarhan jako suoritettiin näin:

Ratkaisuja.

Ratkaisu ristisanatehtävään n:o 6.

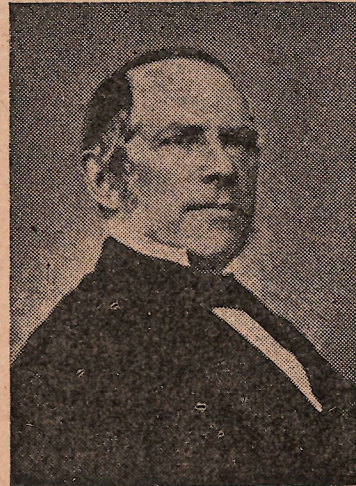
Vaakasuoraan: 1. Lyhyt. 6. Arvailu. 11. Aulis. 12. Esipuhe. 16. Uni. 17. Vati.

19. Orel. 20. Int. 21. Äänis. 22. Piru. 23. Terä. 26. Otus. 28. Avuton. 30. Omata. 32. Kuin. 33. Taru. 34. Kevät. 36. Asukas. 39. Auma. 42. Mato. 43. Keto. 46. Kiulu. 48. Von. 49. Eräs. 50. Otsa. 51. Oma. 53. Vihanta. 55. Lasta. 56. Leipuri. 57. Tiistai. 58. Tinki.

Pystysuoraan: 1. Laatiija. 2. Haluttu. 3. Ylin. 4. Tosi. 5. Etevä. 6. Asetti. 7. Voi. 8. Imuri. 9. Utelu. 13. Sisu. 14. POP. 15. Herttua. 18. Anot. 21. Ääni. 24. Etkä. 25. Routa. 27. Sorsa. 29. Vieteri. 31. Muut. 35. Taus. 37. Kovasin. 38. Sankari. 40. Ukot. 41. Mitali. 43. Kevyt. 44. Tähti. 45. Osa. 47. Lapio. 51. Olut. 52. Mari. 54. Nyt.

Painatustöiden viivästymisen takia lehti tuli niin myöhään julkisuuteen, että ratkaisujen lähettämisaika ehti kulua loppuun, joten emme myöskään voi jakaa palkintoja tästä ristisanatehtävästä. Valittamme näin ristisanailjoillemme tuottamaa pettymystä. Toivotaan jatkossa parempaa!

RETTIGIN TUPAKKATEHDAS 100-vuotias

Tehtaan perustaja
kauppaneuvos Pehr Cerelius Rettig

Toiminimen nykyinen johtaja
kauppaneuvos Hans von Rettig

Tässä kuussa on Suomen suurteollisuuden historiassa merkkitapaus: vanha turkulainen toiminimi P. C. Rettig ja Kump. ylittää satavuotisrajan. Gävleläinen tukkukauppias Pehr Cerelius Rettig sai nimittäin joulukuun 10. päivänä 1845 keisarillisen senaatin privilegion eli erioikeuden tupakka- ja nuuskatehtaan perustamiseen Turkuun.

Saatuaan senaatin suostumuksen uusi tehdas aloitti toimintansa muutaman kuukauden kuluttua vaatimattomassa rakennuksessa nykyisen sokeritehtaan lähellä. Se tontti, jolla päärakennus nyt sijaitsee, hankittiin kaksi vuotta myöhemmin. Ensimmäisinä vuosina valmistettiin ainoastaan piippupakkaa ja nuuskaa, joista ensinmainittu oli pitkän aikaa liikkeen tärkein tuote. Samana vuonna, jolloin tehdas muutti uusiin huoneistoihinsa, aloitettiin myös sikarien valmistus. Ensimmäisessä säilyneessä hintaluettelossa, joka on peräisin vuosien 1850—51 vaihteesta, mainitaan seitsemän sikarimerkkiä, kun taas piippupakkalaatuja on kaksi kertaa enemmän.

Pehr Cerelius Rettig alkoi ensimmäisenä Suomessa valmistaa myös savukkeita eli paperosseja, kuten niitä siihen aikaan yleisesti nimitettiin. Ensimmäiset savukkeet mainitaan vuoden 1856 hintaluettelossa.

P. C. Rettig kuoli naimattomana. Testamentin mukaan tehdas joutui hänen Ruotsissa asuville veljilleen, Kilaforsin rautaruukin patruunalle Carl Antonille ja Gävlen liikkeen omistajalle Robertille. Veljesten keskinäisen sopimuksen perusteella Robert Rettig luopui omasta ja Pehr Cereliuksen osuudesta Kilaforsiin ja hänestä tuli Turun tehtaan yksinomistaja. Tehtaan johtajaksi hän määräsi vanhimman poikansa Fredericin, joka oli jo vuodesta 1867 toiminut Turussa.

Vuodesta 1872 lähtien savukkeet saivat hintaluettelossa oman nimikkeensä. Niitä oli silloin 15 eri merkkiä. Näistä Beirutski saavutti suosion, jonka myöhempien aikojen merkeistä ovat ylittäneet ainoastaan Matti, Malta ja Klubi savukkeet.

Isänsä kuoltua 1886 Frederic Rettig lunasti kanssaperillistensä osuudet, joten hänestä tuli turkulaisen yrityksen yksinomistaja. Seitsemän vuotta myöhemmin hän otti vanhimman poikansa Henningin osakkaaksi ja apulaisjohtajaksi.

Henning von Rettig — Frederic Rettig ja hänen perillisensä saivat aatelisarvon vuonna 1898 — astui johtoon ajankohdantana, jolloin savukkeiden kulutuksen voimakkaan lisääntymisen aiheuttama tuotannon kasvu vaati siirtymistä käsivoimasta konevoimaan.

Matti, Klubi-sarja, Malta, King Georg ym. laatumerkit olivat saaneet tehtaan tuotannossa niin hallitsevan aseman, että sikarit ja piippupakat jäivät melkoisesti varjoon. Mutta näitäkään tuotannonhaaroja ei ole laiminlyöty. Rettigin tunnetut sikarimerkit, kuten Bahara-Bat-Iris, Flor de Region ja Tarragona sekä erinomainen englantilainen piippupakka Rettigin Sekoitus osoittavat erittäin kilpailukykyistä kehitystä näillä aloilla.

Kauppaneuvos Frederic von Rettigin elämäntyön katketessa lokakuun 18. päivänä 1914 Henning von Rettig joutui yksin ottamaan vastuun harteilleen, mutta 25-vuotuisen toiminnan antama kokemus tarjosi kuitenkin juuri hänelle mitä parhaimmat edellytykset vaikeuksien voittamiseen ja hänen johdolla kehittyi toiminimi mannermaisia mittoja vastaavaksi suuryritykseksi.

Henning von Rettigin kuoltua vuonna 1924 toiminimen johtoon siirtyi hänen vanhin poikansa, Hans von Rettig, joka määrätietoisesti ja tunnollisesti oli valmistautunut vastuuntalaiseen tehtäväänsä. Hänen aikanaan tapahtunut liikkeen laajentuminen ja nykyaikaistuminen on oleellisesti vaikuttanut toiminimen jatkuvaan menestykseen ja kehitykseen. Vuonna 1928 rakennettiin nimittäin viisikerroksinen tehdasrakennus; tämän yhteydessä uusittiin vanha tehdas ja yhdistettiin vastavalmistuneeseen sekä saatettiin tyyliltään sen kanssa yhdenmukaiseksi. Kun lisäksi tähänastisten savukoneiden tilalle hankittiin mitä uudenaikaisimmat laitteet, on ehdas miltei täysin niin sisäisesti kuin ulkonaisestikin uudistettu; sen tuotantokykykin on kaksinkertaistunut.

Sota-aika on tietysti vaikuttanut monin tavoin myöskin P. C. Rettig ja Kump:n toimintaan. Erityisesti raakatavaran tuontivaikeudet ja niistä johtuva tupakansäännöstely ovat rajoittaneet tehtaan tuotantoa. Kuten tunnettua, valmistetaan nyt ainoastaan yhtä savukemerkkiä, Klubi 77:ää, kahta sikarimerkkiä, Bahara-Batia ja Radiosoa, yhtä pienoissikaria, Käsi Cigarillosta ja kahta piippupakkalaatua. Mitä tupakkaa poltat ja Jymyä. Toiminimi aloittaa siis uuden satavuotistaipaleensa varsin poikkeuksellisissa oloissa. Se ei voi, kuten aikaisemmin, tyydyttää miltei jokaisen tupakoitsijan makua, mutta säännöllisten aikojen kerran taas palattua toiminimi toivoo jällehen voivansa tarjota suosijoilleen ja ystävilleen kautta maan heidän vanhoja lempilaatujaan.

Magnesiumia . . . (Jatkoo sivulta 545)

ja sillä näyttää olevan hyvät toiveet aikaansaada täydellinen muutos rauhanajan kotoisessa elämässä.

Tarkastelkaamme lähemmin menetelmiä, joilla magnesiumia saadaan merestä. Eräs tätä tarkoitusta varten rakennettu laitos toimii Cumberlandin rannikolla, pohjois-Englannissa. Täällä käytetään vanhaa hylättyä satamaa meriveden pysäyttämiseksi nousuveden aikana. Lukuisat voimakkaat sähköpumput johtavat sen suunnattomiin vesisäiliöihin, joista jokainen sisältää yli kolme miljoonaa galloonia (13.638.000 litraa). Näissä merivesi saa valmistavan käsittelynsä, jonka tarkoituksena on poistaa satunnainen kovuus, joka saattaisi aiheuttaa epäpuhtauksia myöhemmissä prosesseissa. Pehmennetty merivesi johdetaan sitten hiekkasuodattimien läpi, jotka ovat samanlaisia kuin ne, joita käytetään likaviemäreissä, ja sitten vesi varastoidaan uuteen vesisäiliöön. Neljää reaktiosäiliötä käytetään kalkin sekoittamiseen veteen. Kalkki, joka on ohuen kalkkiliuoksen muodossa, kaadetaan pyörivälle laatalle, joka levittää sen tasaisesti meriveden pinnalle. Tämä reaktio tapahtuu nopeasti ja samea neste virtaa suuren kourun kautta toiseen suunnattomaan vesisäiliöön. Tämän jälkeen painava valkea sakka alkaa yhtäkkiä käydä kiinteäksi.

Näitä säiliöitä on useampia ja jokaisessa niistä on pitkä teräskanki, joka kiertää kerran kahdessa tunnissa. Tämän kangen täytyy liikkua niin hitaasti, ettei se sekoita sakkaa. Koko prosessi saostumissäiliöissä on erinomaisesti järjestetty. Erityiset laitteet valvovat, ettei mitään mene hukkaan ja että oikea määrä kalkkia sekoitetaan. Koko valmistustapa on ihailtavassa tasapainossa ja sen palveluksessa on lukuisia kemistejä ja apulaisia.

Magnesiumissa pumputaan lämmitettävään säiliöön, jossa höyry nousee 90 asteeseen. Tämän tarkoituksena on saada massa helpommin siivilöitymään. Pyörivät suodattimet, jotka näyttävät suurilta laatoilta, levittävät puolikuivan magnesiumin levyille samalla kun ne hitaasti pyörivät ja tiputtavat sen alapuolella oleviin syöttösuppiloihin. Näistä se puristetaan spagetintapaisina nauhoina ja johdetaan suunnattoman suuriin kuivatusuneihin, joista jotkut ovat 3 metriä läpimitaltaan ja 38 m pitkiä. Nämä viettävät tasaisesti taaksepäin ja pyörivät hitaasti, samalla kun toisessa päässä olevassa polttouunissa poltetaan hiiliä. Nämä ovat todellakin suunnattomia suppiloihin, joista suuret liekit tunteutuvat uuniin. Tällöin kostea magnesiumi kuivatusuuniin joutuessaan kuumenee asteittain, kunnes se saavuttaa huippulämmön, 1150 asteen lämpötilan. Tämä vaihe prosessissa kestää kaksi tuntia. Sen jälkeen massa on karkeaa valkeaa jauhetta — melkein puhdasta magnesiumoksiidia — ja tässä muodossa se pakataan suuriin metalliasioihin, jotka sisältävät kolme tonnia kukin, ja kuljetetaan rautateitse niihin tehtaisiin, jotka muuttavat sen metalliseksi magnesiumiksi.

Tässä vaiheessa on ensin sekoitettava magnesiumia tietyt määrät hiilipölyä, turvetta ja eräitä suoloja. Tämä seos kuumennetaan jälleen uuneissa. Kun turve on palanut, muodostuu seoksesta kovia, kuivia, huokoisia pillereitä. Nämä pudotetaan mataliin uuneihin, joita kutsutaan klorinaattoreiksi. Nämä kuumenevat sähköllä ja niihin johdetaan kloorikaasua. Seos kohoaa 850 asteen lämpötilaan ja muodostuu punaiseksi kuumaksi nesteeksi. Magnesiumoksiidi muuttuu sulaneeksi magnesiumkloridiksi ja nestettä hämmennetään suurilla kauhoilla, jotka johdattavat sen heti sähkökammioihin. Siellä kuuma neste kaadetaan elektrolyysikammioihin, joista jokainen on neljä kertaa niin suuri kuin tavallinen kylpyamme. Voimakas sähkövirta johdetaan kammioihin — kylliksi sähkövoimaa suurempuoleisen kaupungin täydelliseksi sähköistämiseksi.

NYKYAIKAISTA: Luojaan kiitos, hän jää henkiin. Nyt voitte noutaa teloitusryhmän. (Obs.)

Näissä kamnioissa on yhdeksän laattaa, joista kuusi teräksestä, katodit ja kolme anodia grafiitista, jotka ovat eri osastoissa. Kun sähkövirta johdetaan seoksen läpi, se aiheuttaa sen, että kloorikaasu vapautuu anodeista, ja se käytetään vielä kerran klorinaattorissa. Magnesiummetalli muodostuu katodeissa ja kohoaa nesteen pinnalle kuumen hopeamaisen metallin muodossa, joka poreilee kuin elohopea. Kerran päivässä tämä magnesiummetalli kaadetaan rautamuotteihin, ja sähkökammiot täytetään vielä kerran nesteellä, joka otetaan klorinaattoreista. Magnesium on helposti syttyvää metallia etenkin sulassa muodossa, ja palamisen ehkäisemiseksi sulan metallin pinnalle johdetaan erikoisia voimavirtoja.

Pyöreät palat, jotka ovat melkein puhdasta magnesiumia sulatetaan vielä kerran kahden tonnin astioissa ja tähän lisätään muita tarvittavia metalleja. Aluminiumia käytetään eniten näissä yhdistyksissä, ja se antaa magnesiumille sekä tarvittavan kestävyuden että kovuuden. Sinkki pienissä määrin käytettynä tekee metallin kimmoisaksi. Mangaani edistää magnesiumin kestävyyttä. Muina metalleina magnesiumiyhdistyksissä käytetään seriumia, kalsiumia ja zirkoniumia.

Magnesiumia sisältävä astia asetetaan suunnattomaan valukoneeseen, joka automaattisesti tyhjentää sen niin, että metalli virtaa tasaisesti astian suusta metallimuotteihin. Rikkihärmettä on käytetty ehkäisemään metallin syttyminen palamaan ja kylmät ilmasuihkut kovettavat sen nopeasti. Tämän käsittelyn jälkeen magnesium on valmiina käytettäväksi palopommeihin ja lentokoneisiin, rautatievaunuihin, busseihin, lastenvaunuihin, polkupyöriin, taloustavariin ja lukemattomiin muihin esineihin, joita nyt jo valmistetaan sekä tulevaisuudessa lisäksi valmistettaviin hyödykkeisiin, joihin kaikkiin tuliaan käyttämään magnesiumia, meren metallia.

miten vesi jolahteli köllissä ja kellot helisivät sirkuksessa. Ja kaiken aikaa siveli Mirjami lakkaamatta Aapin kädenselkää, tuntui aivan siltä, kuin olisivat ne sormet olleet silkistä kudotut.

Sitten kuului askeleita kannelta, ja Mirjami nousi hätäisenä ja hämillään. Hän aikoi mennä niitä menojaan, mutta palasi vielä kajutanportailta ja painoi suunsa Aapin silmiin, niin että teki melkein kipeätä. Sitten hän vasta nousi portaat kepeästi ja pää pystyssä; saivat nähdä miehet, ettei hän aikunut salata turhan takia tätä käyntiänsä.

Koko illan ja maanantaipäivän kiusottelivat toiset Aapia; olipas se mies aika mies kerrassaan; kukapa heistä muista kykeni houkuttelemaan kesken hailimarkkinoitten tytön kajuuttaansa, ja vielä niin viehättävän sievän tytön. Kas, kas! Päästiin kai pian häihin, vai kelvattiinko, kun oli oikein neiti-inhminen morsiamena.

Niin he soittivat suitaan ja panivat parastansa; Aapi murjotteli hiukan ja yritti näyttää kiusaantuneelta. Mutta kun tuuli paluumatkalla nousi ja miehet unohtivat kiusottelunsa, eivät asiat olleet niinkään hyvin hänestä. Olisivat saaneet toiset sanoa vielä muutaman sanan Aapista ja Mirjamista.

Sinä keväänä kävi vanha Parkki entistäinkin harmaamaksi muodoltansa; nyt huomasi jo syrjäinenkin, ettei siitä miehestä ollut järjenmeno kaukana. Silmät tuijottelivat neulanterävinä kuopistansa, ja kulmakarvat putosivat niitten yli entistä matalammalle. Kaiket yöt hän kuljeskeli laiturin vaiheilla, kolisteli saraimessansa ja teki jotakin, josta ei tullut milloinkaan sen valmiimpaa. Eikä hän kertaakaan kulkenut tullimiehen ohitse nauramatta hänelle äänetöntä nauruansa, joka väkisinkin karmi toisen selkäpiitä ja herätti mielessä levottomia ajatuksia, kauhuakin peräti.

Aapi tunsu itsensä tyytyväiseksi; oli tosiaankin ollut paikallaan, että hän oli tullut ruvenneeksi luotsioppilaaksi sinä keväänä. Loistolla ja vartiotuvalia oli yllin kyllin puuhaa päivisin, ja milloin isä näytti jäävän kotiin yöksi, vapautti Aapi kellomiehen tai loistonvartijan vuoroltaan ja valvoi ilomielin yönsä merta tähystellen. Kotona ei ollut olemista: isä kuhki ja huokaili siellä kulmat kurtussa eikä antanut hetken rauhaa; oli niinkuin olisi hautajaisia vietetty talossa yöt, päivät; parempi oli pysytellä poissa niitten seinien sisäältä.

Mutta olihan Aapilla toki muutakin miettimistä, ylenmäärin olikin. Kevätpostin mukana oli hän saanut kahdeksan kirjettä Mirjamilta; täytyi ihan ihmetellä, miten tyttö osasikin kirjoittaa niin paljon. Öisin, kun loistolyyhyt heitteli keilojansa merelle ja muuttolinnut parveilivat sen vaiheilla satapäisinä laumoina, täytyi Aapin lukea niitä kirjoja lukemasta päästyäänkin, vaikka hän jo osasikin ne ulkoä, osasi joka sanan. Piti ihan nostaa rintaa toisinaan Mirjamin takia; tyttöhan oli ihan hassuna häneen, — vaikka eipä tainnut olla toisin Aapinkaan laita, ei senpuolesta.

Sitten lähenei hullunta, tuli jo aatonaattokin. Tuomet kukkivat täyttä päätä, ja pihlajakin oli nupulla; kesästä tuntui tulevan kaunis ja aikainen sinä vuonna, mutta luotsit enusitivat kyllä, että luntakin vielä saatiin kesken koreutta.

Tullimies varusteli venettänsä matkakuntoon: hän aikoi noutaa Mirjamin helluntaiksi kotiin. Meri oli kaunis ja rauhallinen, tottumattomampikin tuli nyt kyllä sen kanssa toimeen. Mutta luotsit varoittelivat tullimiestä; lunta oli tuleva ennen pitkää; he eivät suinkaan aikoneet perua niitä puheita. Oli viisainta, sanoivat he, tullimiehen jäädä mantereelle, jos taivas näytti menevän pilveen aattona; ei ollut taikkeitä, millainen ilma siitä nousi. Kun lumi tuli lehden aikaan,

ei sitä silloin tullut säästelen. Eikä niillä vesillä tarvinnut ajaa vikaan montakaan piirua, kun kaikki oli hullusti; parasta siis oli tullimiehen tehdä niinkuin he sanoivat.

Siinä puheessa oli perää, paha kyllä. Aattona meni taivas pilveen puolelta päivin, ja illansuussa satoi jo lunta valtoinaan. Varmaankaan ei tullimies aikunut merelle sinä päivänä, päättelivät luotsit vartiotuvalia; ei ollut varmaa, miten kävi, jos hän sen teki. No, kahdeksan tienoilla se nähtiin, silloin hän palasi jos palasi, arvelivat he ja puhuivat sitten jo muista asioista.

Mutta Aapi ei saanut rauhaa sinä päivänä. Vanhalla Kuirilla oli kellovuoro, eikä hänellä suinkaan ollut mitään sanomista siihen, että Aapi otti sen tehdäkseen hänen edestänsä. Susikaan ei sellaisessa pyryssä mielellään värjötellyt ulkosalla; saipa poika tehdä sen ja jäädytellä hiukan päätään; Kuiri tiesi kyllä, mistä se tuuli puhalsi; saarella oli toki pidetty paljonkin puhetta siitä, mitä suntion jahdinkajuutassa oli sattunut kevätmarkkinoitten aikaan.

Kum, kum, kum! soi kello; Aapi taisi pitää liiankin tiheätä tahtia innoissansa. Lumiräntä soljui vähitellen vaatteitten lävitse ja kasteli hänet yltä päältä, mutta sitä hän ei siinä huomannut; hän vain yritti tähystellä merta hiutaleparvien lomitse, näkemättä aika ajoin kymmentä syltä kauemmaksi.

Kello oli jo aikaa sitten ollut kahdeksan, se oli kohta yhdeksänkin, eikä ketään kuulunut tulevaksi. Aapi koetti lohduella itseänsä parhaansa mukaan; ehkäpä tullimies otti luotsien sanat varteen pilvet nähtyänsä, ja olihan hän sitäpaitsi jo sentään hiukan tottunut näihin vesiin. Ja niin hän soitteli kelloansa, mutta unohtui sentään tavan takaa kuulostamaan, eikä mitään kuulunut mereltä. Ei kuulunut; vain laineet kohahtelivat kohahtelemistaan yltyvässä tuulessa.

Sitten erotti Aapin korva purjeitten läiskettä ja keulaveden kohinaa. Joku ajoi maihin likelle sumukelloa; vene kääntyi taitavasti kallonpoukamaan ja perämies kiinnitti sen maihin hiljaista puhetta pitäen. Pian huomasi Aapi äänestä, että se oli isä; mitähän ihmettä isä oli tehnyt merellä sellaisessa ilmassa!

— Maihin ei sen luhun koiran pidä pääsemän, sopotti vanha Parkki itseksensä, ei jumalavita! Pohjoisreimaria eivät ainakaan hänen vetiset silmänsä löydä Isonkarin kupeelta! Ei ahdistista se mies enää Memelin kävijää sille karille, eikä sikä siitä suvusta muitakaan ahdistajia!

Niin hän sopotti itseksensä ja käveli luotsituvalle päin. Kauhu jätyi Aapin joka jäsenen, niin ettei hän voinut liikkaita pitkään aikaan paikaltansa. Pyry hellitti parahiksi hiukan, niin että Aapi näki selvästi, miten isä telkesi ensin hiljaa luotsituvan oven ja sulki ikkunanluukunkin äkkiarvaamatta. Sitten hän riensi juoksujalkaa loistolle päin, kiipesi torniin ja särki lyhdyn parilla huitaisulla. Ja ennenkuin Aapi osasi vielä mitään tehdä, oli isä jo tulossa kohti; hän tuntui päättäneen ajaa tahtonsa läpi sinä päivänä.

— Ahaa! Sinäkös se siinä soittelitkin, sanoi hän nauravin naamoin; sen saat jättää tällä kertaa ja mennä maata kotia. Minä hoitelen nyt nämä asiat, hyvin hoitelenkin.

Mutta Aapi kiersi kellonhinnan lujasti nyrkkinsä ympärille ja antoi soida; kello laului haljetakseen, eikä siinä enää ollut tahdin hiventäkään. Kum, kum, kum! se läjähтели hätäntyneesti, ja ääni särkyi kallioihin haikeaksi, valittavaksi räminäksi, jota tuuli ajeli pitkin rantaa kylää kohti.

Kauan ei sitä kestänyt; pian kävi vanha Parkki Aapin päälle vaahdossa-suin, ja Aapi tiesi kyllä, ettei hänellä pitkällekkään ollut voimia painia sitä miestä vastaan. Isän ruumis painoi häntä ruhjovan raskaana tapulin seinää vasten, ja kurkun ympärille kiertyi kova koura, joka ei näyttänyt tuntevan armoa sillä hetkellä. Suhisevin korvin kuuli Aapi

vielä, miten luotsit ryskyttivät huutaen vartiotuvan ovea; sitten pimenei maailma ja tuli täyteen polttavia, hurjasti tanssivia tähtiä.

Tullimies ei aikunut lähteä sinä päivänä ulapalle; hän muisti kyllä luotsien sanat, muisti hyvinkin ja aikoi ottaa niistä vaarin.

Mutta Mirjami ei antanut hetken rauhaa; hän tahtoi kuin tahtoikin päästä saarelle helluntaiksi. Olihan toki isän vene hyvää tekoa, sanoi hän; mikä hätä heillä oli selvällä väylällä. Ja niin he sitten lähtivät ja ehtivät parahiksi avomerelle, kun pyry alkoi ja muuttui pian sakeaksi puuroksi, jonka lävitse ei yksikään silmä voinut nähdä eteensä.

Kompassi oli hyvä, ja tullimies tiesi kyllä yhtä ja toista jo merenkulusta; hän ei ollut turhaan asunut saarella kahta-toista vuotta. Kaikki näytti sujuvan korttien mukaan; aika ajoin, pyryn hiukan hellittäessä, eroitti hänen silmänsä jo loiston kaukaisen kajastuksen. Pian kuultiin varmaan kellon äänikin, eikä sitten ollut enää heikkoakaan. Pahimmat vedet tosin vielä olivat jäljellä, mutta ehkäpä niistäkin selvittiin; kellon kumina kantoi kyllä kauaksi siinäkin tuulessa, ja olihan heillä toki neljä korvaa ottamassa suuntaa siitä.

Mutta Isonkarin reimaria ei tullimies löytänyt, vaikka hän varmasti tiesi ajaneensa sen ohitse eikä pyry silloin raivonnut äärimmillään. Pahat aavistukset alkoivat jo tavan takaa päästä valloilleen, mutta Mirjamille ei hän ilmaissut mitään; tyttöhan aivan säteili hyvää tuulta, vaikka lumi oli kastellut hänet läpikotaisin ja kerääntynyt paksuksi nietokseksi hänen ohuelle hatullensa, jonka sininen nauha oudon helakkana leiskui tuulessa.

Loiston kajastus erottui kuitenkin jo selvään pyryn läpi, ja kellon äänikin kuului joskus vaisuna ja kaukaisena, kunnes valo sitten äkkiä näytti sammuneen, eikä korvakaan enää erottanut mitään. Tullimies ajoi eteenpäin summamutikassa; hänellä ei piankaan ollut edes vähintä tietoa suunnasta. Mirjamikin jo näytti aavistelevan jotakin; hänen silmänsä olivat laajentuneet; kysyivät isältä paljon, mutta eivät saaneet edes pientä viitettä vastaukseksi.

Sitten alkoi kuohujen ääni äkkiä kuulua kaikkialta, ja he sitoivat tuotapikaa korkkivyön toinen toisillensa. Köllissä räsähti kerran; toisella kerralla oli vene jo kumossa. Tuuli ajoi pian heidät erilleen, vesi jätyi jäsenet ja hetken mentyä eivät he enää jaksaneet vastailla toistensa huutoihin. Mutta ennenkuin Mirjamin pää viimeisen kerran painui veden alle, ehti hän nähdä, että taivaalle oli revennyt iso, selkeä kaista. Pyry alkoi hellittää; tuli kaunis ilta.

Kun vanhaa Parkkia tulevalla viikolla vietiin mantereelle, ei Aapi ollut laiturilla hänen lähtöänsä katsomassa. Jo kolmatta vuorokautta yhteen menoon oli hän harhailut saaren pohjoisrannalla ja karkoittanut sieltä jokaisen, joka aikoi puhua järkeä hänelle. Taukoamatta hän vaelsi rantapiitä edes takaisin ja katsoi kummasti laajentunein silmin, mitä ualto jätti jälkeensä kivikolle. Mutta mitään ei meri näyttänyt luovuttavan; se vain kohisi ja kohisi ja nuoleskeli ahnain kielin Aapin saappaanteriä. Meri ei luopunut Mirjamista, ei luopunut, oli turhaa odottaakaan.

Mutta Aapi odotti sittenkin. Yhä hän vaelsi siinä edes takaisin, kunnes voimat olivat lopussa, ja hänen oli pakko istahda; jalat eivät kantaneet enempää; ja pääkin oli raskas ja sumea. Siellä takoi ja takoi, takoi taukoamatta; Mirjami, takoi siellä, Mirjami!

Siinä hän istui liikahtamatta ja tuijotti aaltoja hämärin, kuivuin silmin. Aurinko oli kaunis laskiessaan, se punasi kallonrintan haikeanpunaiseksi ja kutoi hauraan sateenkaaren ranta-

Unto Kupiainen:

J O U S I

**On jokaisella meistä
jousi sielussaan,
mi unta pilviteistä
näkee yli maan.**

**Ja jokaisell' on vyössä
viini nuolineen.
Jos kuljet, veli, yössä,
tähtää valkeuteen**

**Jo jouses ylös nosta,
— jänne väräjää —
Saa maalais kohtalosta:
suuri määränpää.**

**Sua tähyy tähtäimellä
luokseen kutsuen
se, mik' on ihmisellä
täällä ikuinen.**

**On lyhyt aika mainen,
joudu, jousimies
Jo pilvi purppurainen
viitto sinun ties.**

tyrskyihin. Aapin kasvoillekin sen valo lankesi, mutta ne olivat yhä harmaat, elottomat ja harmaat.

Sumukellosta päin kuului iloisia ääniä; miehet panivat siellä uutta loistonlyhtyä paikalleen.